

Načelnik
mr *Stevan* STANGJEVIĆ, pukovnik

Pomoćnik načelnika za izdavačku delatnost
Ivan MATOVIĆ, pukovnik

Biblioteka
RATNA PROŠLOST NARODA I NARODNOSTI JUGOSLAVIJE

Knjiga TRISTA DVADESET DRUGA

Monografije
JEDINICA NOV I PO JUGOSLAVIJE

Knjiga STO DVADESETA

UREĐIVAČKI ODBOR

General-pukovnik *Rahmija* KADENIĆ, predsednik; članovi: *Ali* ŠUKRIJA, *Risto* DŽUNOV, general-pukovnici: *Milan* DALJEVIĆ i *Dako* PUAC; general-potpukovnici: *Melodije* KOTEVSKI, *Veljko* MILADINOVIC, *Sveiozar* ORO, *lika* STOJŠIĆ, *Joco* TARABIĆ, *Fabijan* TRGO i *Avgust* VR-TAR; pukovnici: *Ahmet* ĐONLAGIĆ, *Viktor* KUCAN, *Miso* LEKOVIĆ i *Radomtr** PETKOVIĆ

Glavni i odgovorni urednik
Rajko ŠARENAC, pukovnik

Urednik

Sneiana TMUŠIĆ, profesor

Recenzenti

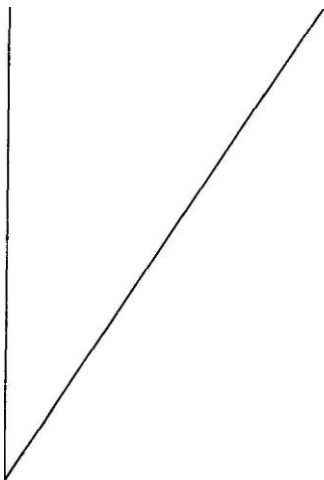
Ilija RADAKOVIC, general-pukovnik
Viktor KUCAN, pukovnik

Stručni redaktor
Milan BASTA

JOVO POPOVIĆ PRVA LIČKA
PROLETERSKA
NOI BRIGADA
/MARKO OREŠKOVIĆ

Beograd, 1988.

Predgovor

Prvna lička brigada, udarna i proleterska, iako je ime teritorijalno određuje, nije samo lička. Tačno je da je Lika u tu brigadu, kad je osnivana, u junu 1942. godine, dala svoja dva bataljona, prethodno kaljena u mnogim teškim borbama. Ali, u prvoj fazi borbenih dejstava 1. brigade, koja je najprije bila 1. brigada 1. operativne zone, a zatim 1. hrvatska brigada, do formiranja divizija u Hrvatskoj - dakle od juna do novembra 1942. godine - u njenom sastavu su bili i po jedan bataljon iz Banije i Korduna. U završnim operacijama, zapravo poslije borbe za Valjevo, septembra 1944. godine, sastav brigade je gotovo potpuno izmijenjen: najprije dobrovoljci (do decembra 1944), a zatim novomobilisani borci iz Srbije, čine oko 90 posto sastava starih ličkih bataljona - »Marko Orešković«, »Pekiša Vuksan«, »Božidar Adžija« i »Matija Gubec«. Osim toga, tada je brigada imala i Peti bataljon, i to makedonski, »Jane Sandanski«. Prethodno je u još dva navrata imala po pet bataljona - od decembra 1942. do sredine maja 1943. godine (Peti mitraljeski) i u proljeće 1944. godine (Peti ruski). U bataljonima 1. ličke brigade, koja je, kao i sve brigade 6. ličke divizije, dobila najveće boračko priznanje - zvanje proleterske brigade, borilo se više od 12.000 boraca, od kojih je život za slobodu domovine dalo više od 2.500 boraca.

Prva lička narodnooslobodilačka udarna brigada, koja je u drugoj fazi rata preuzela od svog proslavljenog 1. bataljona ime slavnog ličkog revolucionara i junaka Marka Oreškovića Krtitije, prošla je teiaki i slavan ratni put. Dopirala je do Karlovca i Siska na sjever, do Senja i Karlobaga na zapad, do Knina na jug. Osiguravala je i Prvo i Drugo zasjedanje Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije. Nedjeljama je onemogućavala okupatorsko-kvislinške, višestruko brojnije i tehnički opremljenije jedinice da u vrijeme četvrte ofanzive prodru preko Mazina i Lapca prema Kulen-Vakufu. Učestvovala je u višednevnoj borbi na Zuleševici, gdje je potučen čitav puk divizije »Sassari«. Za sjajne pobjede u Bosni od novembra 1943. do augusta 1944. dobila je najveće priznanje maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita. U sastavu 6. proleterske divizije »Nikola Tesla« izvela je historijski pohod od Drvara do Zlatibora. Oslobađala je zapadnu Srbiju, krvarila na Valjevu i Beogradu, prva je prešla zemunski most 20. oktobra 1944. i uklinila se u neprijateljski front u Sremu. Od početka naše ofanzive 5. aprila 1945. do oslobođenja Zagreba nije imala ni dana predaha. Sjajne su njene borbe u bosutskim šumama, za Slavonski Brod, na Ilovi, za -uzmu. ..

Tri su osnovne karakteristike Prve ličke brigade:

- visoka borbena svijest i snažan moral boraca, koji su od jedva pisanih, a često i nepisanih seljačkih momaka izrastali i izrasli u svjesne borce revolucije, kadri da osvoje i časno ponesu proletersko ime;

- više od toga što su bili nadahnuti osjećajima bratstva i jedinstva, borci 1. brigade su se širom naše domovine istinski borili da utemelje, razvijaju i šire takve osjećaje;

- kao najstarija brigada u Hrvatskoj, bila je rasadište kadrova, koji su, dokazavši se u borbama te brigade, uspješno rukovodili bataljonima, brigadama i divizijama formiranim i u Lici, i u Dalmaciji, i u Gorskom kotaru, Hrvatskom primorju i Istri, i u Srbiji, i na Kosovu i Metohiji...

Obično se pri isticanju kvaliteta neke naše jedinice, spominje i broj narodnih heroja koji su izrasli u toj jedinici. Od oko 12.000 boraca 1. ličke proleterske brigade takva je čast zapala samo dvadesetosmoricu. Ali, mi, koji smo bili svjedoci junaštvima, ljudskoj čestitosti i poštenju, proleterskoj svijesti boraca ove brigade, dobro znamo da će i u narodu i kod svojih drugova ostati zapamćeni i mnogi drugi što ih kao istinske heroje predstavlja ova knjiga. Već i činjenica da je 1. lička proleterska brigada među onim izuzetnim jedinicama našeg rata, koje su kao cjeline odlikovane Ordenom narodnog heroja, potvrđuje herojske podvige cjeline i pojedinaca.

Knjiga Jove Popovića, koji je rat doživio i proživio u dječjim godinama, ponajviše uz partizanske štabove ili pozadinske institucije narodnooslobodilačkog pokreta, uz oca prvoborca i istaknutog narodnog odbornika, svjedoči o dramatičnom i u krvaviji dokazivanom rastu jedinice kao cjeline i pojedinih boraca u toj jedinici. Višegodišnje istraživanje je urodilo korisnim plodom

Posebna je vrijednost ove knjige što je njen autor, s grupom saradnika, boraca 1. ličke proleterske brigade, prikupio osnovne biografske podatke za više od 10.000 boraca koji su bili u sastavu nekog od devet njenih bataljona.

Beograd, 23. oktobar 1987. godine

Đoko JOVANIĆ